

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 3373/14

לפני: כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט א' שהם
כבוד השופט מ' מזוז

העותרים: 1. איסמעיל עוואד
2. חמאד עוואד
3. עיסא עווד
4. מחמוד אבו עראם

נגד

המשיבים: 1. שר הבטחון
2. מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית האלוף ניצן אלון
3. ראש המינהל האזרחי תא"ל דוד מנחם
4. ועדת המשנה לפיקוח שליד המנהל האזרחי
5. היועץ המשפטי למערכת הביטחון, עו"ד אחז בן-ארי
6. מפקד מחוז ש"י של משטרת ישראל, ניצב קובי כהן
7. מרדכי דויטש
8. דליה הר סיני

עתירה למתן צו על תנאי וצו ביניים

תאריך הישיבה: כ"ג באדר א התשע"ו (3.3.2016)

בשם העותרים: עו"ד לקר שלמה

בשם המשיבים 1 - 6: עו"ד נחי בן אור; עו"ד יונתן ברמן
בשם המשיבים 7 - 8: עו"ד עמיר פישר

פסק-דין

השופט מ' מזוז:

1. עניינה של עתירה זו בבקשת העותרים, פלסטינים תושבי אזור יהודה והשומרון, כי המשיבים 1-6 (להלן: המשיבים) יאפשרו להם גישה לצורך עיבוד של חלקות חקלאיות שלטענתם הם בעלי הזכויות בהן, המצויות בסמוך לישובים סוסיה

ומצפה יאיר, וכי יפוננו משם המשיב 7 או פולשים אחרים שלטענתם מחזיקים באדמותיהם.

2. עתירה זו היא המשך לשתי עתירות קודמות שעסקו בסכסוך קרקעות זה: בג"ץ 7838/10 איסמעיל עוואד נ' שר הביטחון ובג"ץ 6392/12 דויטש נ' שר הביטחון. עיקרה של העתירה בבג"ץ 7838/10 בבקשת העותרים שם, שהם גם העותרים דנן, לבצע צווי הריסה שהוצאו נגד חממות ומבנים חקלאיים אחרים שניבנו שלא כדין על ידי המשיב 7 (להלן: דויטש) בשטחים שלטענת העותרים הם בעלי הזכויות בהם. עתירה זו נמחקה בהחלטת בית משפט זה ביום 15.7.2012, לאחר שהמשיבים התחייבו לבצע את צווי ההריסה האמורים. העתירה בבג"ץ 6392/12 הוגשה על ידי המשיב 7 דנן, בה ביקש למנוע את הריסת החממות והמבנים החקלאיים האמורים ולאפשר לו מיצוי ההליכים לקבלת היתרי בניה למבנים אלה. בסופו של דבר, בדיון שהתקיים בעתירה ביום 4.6.2013, חזר בו המשיב 7 מעתירתו והעתירה נדחתה.

3. העתירה דנן כוונה במקורה נגד העיכוב בביצוע צווי ההריסה של החממות והמבנים החקלאיים מושא העתירות הקודמות, וכן ביקשו העותרים לאפשר להם גישה לצורך עיבוד אדמותיהם החקלאיות כאמור. בסמוך לאחר הגשת העתירה הודיעה המדינה כי החממות והמבנים החקלאיים האחרים שהוקמו שלא כדין על ידי המשיב 7 הוסרו בינתיים, ובכך באו העותרים על סיפוקם באשר לראש העתירה הראשון.

4. אשר לראש העתירה השני, הנוגע לטענות העותרים באשר לפלישה לאדמותיהם ודרישתם לפינוי הפולשים ולאפשר להם גישה לאדמות לצורך עיבוד חקלאי, בענין זה התקיימו בירורים עובדתיים שונים באשר לזכויות בחלקות המריבה וכן הליכים שונים, כולל סיור במקום של גורמי המדינה יחד עם באי כוח הצדדים, אשר בסיומם, בחודש דצמבר 2014, הודיעו גורמי המדינה את עמדתם לעותרים ולבית המשפט. נוכח האמור נדרשו העותרים להגיש עתירה מתוקנת אשר תתייחס לטענותיהם ולסעדים העדכניים המבוקשים על ידם. עתירה מתוקנת הוגשה ביום 17.9.2015, ותגובת המדינה העדכנית הוגשה ביום 11.11.2015. כן הוגשו תגובות המשיבים 7-8.

5. ביום 3.3.2016 שמענו את טענות באי כוח הצדדים, אשר חזרו על עיקרי טענותיהם שבכתב.

6. לאחר בחינת הדברים ועיון בכל החומר שהוגש, הגענו לכלל מסקנה כי דין העתירה להידחות בהעדר עילה להתערבותנו בהחלטות המשיבים 1-6.

7. טענות העותרים באשר לזכויות במקרקעין הנדונים ומניעת זכותם לגישה לעיבוד אדמותיהם, מתייחסות לשתי חלקות: חלקה X וחלקה S (המכונה גם חלקה 5 - "הבקבוק"). בתגובת המשיבים לעתירה המתוקנת הובאה עמדת המדינה וההחלטות שנתקבלו בנוגע לבקשות העותרים ביחס לשתי החלקות, כדלקמן:

באשר לחלקה X - לאחר בירור העובדות והטענות נמצא כי העותרים הראו זיקה ביחס לחלק מהשטח, ואולם מאחר והקרקעות באזור לא עברו הליכי הסדר אין אפשרות לקבוע בוודאות את מיקום השטחים בהם הראו העותרים זכויות. כן צוין בתגובת המדינה כי לגבי שטח זה יש טענות לזכויות מצד פלסטינים נוספים. לעומת זאת הובהר כי אין מדובר באדמות מדינה מוכרזות ואין גם כל בקשות רכישה מצד ישראלים בנוגע לשטח הנדון. בנסיבות אלה, הוחלט לאפשר את כניסת העותרים לחלק מחלקה X, שסומן במפה, אשר אינו מוחזק ומעובד על ידי אחרים ב- 5 השנים האחרונות.

ובאשר לחלקה S - נוכח טענות סותרות באשר לעיבוד החלקה, מצד העותרים מזה ומצד המשיבה 8 מזה, ננקט לגבי חלקה זו "נוהל סכסוכי קרקעות", שנועד לאפשר הכרעה מינהלית מהירה בנוגע לחזקה במקרקעין פרטיים (נספח 6/ש לתגובת המשיבים). לאחר מיצוי הליך זה נקבע כי העותרים הצביעו על זיקתם לקרקע, ומאידך הציגה המשיבה 8 ראיות לעיבוד רב-שנים לגבי חלק מהמקרקעין החל משנת 2005 (ללא ביסוס לטענת זכות בקרקע). לפיכך הוחלט לאפשר לעותרים גישה לחלקה S ולבצע בה עיבוד חקלאי, למעט החלק הדרום-מזרחי של החלקה אשר תצלומי אויר מלמדים שהוא מעובד על ידי המשיבה 8 משנת 2005.

8. זה המקום לעמוד בקצרה על התשתית הנורמטיבית ששימשה את גורמי המדינה בהחלטותיהם האמורות.

א. צו שימוש מפריע - ביום 25.1.2007 הותקן על ידי מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה והשומרון הצו בדבר מקרקעין (שימוש מפריע במקרקעין פרטיים) (יהודה והשומרון) (מס' 1586), התשס"ז-2007 (להלן: צו שימוש מפריע). עיקרו של צו זה בהסמכת "הממונה" (ראש המינהל האזרחי או מי שהוסמך על ידו) לדרוש ממחזיק במקרקעין להוכיח את זכותו להחזיק בקרקע, ולפנות מי שלא הוכיח את זכותו כאמור,

וזאת בתנאי שלא חלפו 5 שנים מיום תחילת ההחזקה בקרקע. החלטת הממונה נתונה לערר בפני ועדת העררים הצבאית. על תכליותיו של צו שימוש מפריע וגדרי השימוש בו כבר עמד בית משפט זה, ואין צורך לחזור כאן על הדברים (ראו: בג"ץ 5439/09 עבדאלקאדר נ' ועדת העררים הצבאית (20.3.2012), להלן: ענין עבדלקאדר; בג"ץ 1315/12 חושיה נ' שר הביטחון (16.2.2014), להלן: ענין חושיה). לענייננו רלבנטית בעיקר המגבלה של 5 שנים לסילוק פלישה למקרקעין.

ב. צו סגירת שטח - הסמכות הנוספת בה נעשה שימוש בענייננו היא הוראת סעיף 318 לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון (מס' 1651), התש"ע-2009, המסמיכה מפקד צבאי להכריז על שטח מוגדר כשטח שהכניסה אליו טעונה היתר.

9. המגבלה של 5 שנים לסילוק מי שאין בידו להוכיח זכות להחזיק במקרקעין, הקבועה כאמור בצו שימוש מפריע, היא שעיצבה את גבולות השטחים להם נקבע כי תתאפשר לעותרים גישה לעיבוד חקלאי, תוך שימוש בצו סגירת שטח למניעת הפרעה לעיבוד זה על ידי העותרים. לא למותר לציין, כי פרק הזמן של 5 שנים שנקבע בצו ארוך משמעותית ממגבלת הזמן הקבועה בדין בישראל לסילוק מינהלי של פולשים. הסדר ייחודי זה נועד לאפשר מילוי חובותיו של המפקד הצבאי לפי כללי המשפט הבינלאומי המינהגי -

"הוראותיו של צו שימוש מפריע מגשימות את חובתו של המפקד הצבאי לשמור על הסדר הציבורי באזור ואת חובתו לשמור ולהגן על קניינם של התושבים המוגנים. מקורן של חובות אלה בהוראות המשפט הבין-לאומי המחייבות את המפקד הצבאי, ובפרט בתקנות 43 ו-46 לתקנות הנספחות לאמנת האג הרביעית משנת 1907, המהוות חלק מהמשפט הבין-לאומי המינהגי המחייב את ישראל..."

המפקד הצבאי מחויב מכוח תפקידו להגן על ביטחונם ועל קניינם של התושבים המוגנים באזור, ומתוקף כך למנוע פלישות ושימוש מפריע במקרקעיהם הפרטיים. כפי שכבר נפסק, הגנה זו היא אחת מחובותיו הבסיסיות ביותר של המפקד הצבאי (בג"ץ 9593/04 דאש מועצת הכפר יאנון נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון, פ"ד סא(1) 844, 876 (2006) (להלן: עניין הכפר יאנון)). צו שימוש מפריע מאפשר לו, באמצעות ראש המנהל האזרחי המוסמך בצו, לעמוד בחובות אלה ונותן בידיו כלים ממשיים לביצוען" (ענין עבדלקאדר, פסקה 11).

10. יודגש עם זאת, כי ההחלטות המינהליות האמורות של הממונה לפי צו שימוש מפריע בעניינם של העותרים אינן בגדר הכרעה באשר לזכויות החוקיות של העותרים בשטחים הנדונים, ובפני העותרים עומדת האפשרות לפנות להליך משפטי של סילוק יד, או להליך בפני הועדה לרישום ראשון לקביעת זכויותיהם הקנייניות במקרקעין (ראו הערת השופט ע' פוגלמן בענין חושיה).

11. סוף דבר: לאחר עיון ובחינה לא מצאנו כאמור כי נפל פגם בהחלטות המשיבים 6-1 המצדיקות את התערבותנו, ולפיכך החלטנו לדחות את העתירה. בנסיבות הענין לא יהא צו להוצאות.

ניתן היום, ה' באדר ב' התשע"ו (15.3.2016).

שופט

שופט

שופט